

УДК 343.2

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.9.35>

Сергій Новачук,
аспірант Національної академії внутрішніх справ

ОГЛЯД ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПОРУШЕННЯ ВИМОГ РЕЖИМУ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

За результатами вивчення практики розслідування порушення вимог режиму радіаційної безпеки, з урахуванням криміналістичних рекомендацій щодо проведення огляду для різних видів злочинів визначено особливості проведення цієї слідчої (розшукової) дії у відповідних кримінальних провадженнях. З'ясовано, що члени слідчо-оперативної групи після огляду місця події, відійшовши за межі визначеної зони можливого ураження, знімають спеціальний одяг, засоби індивідуального захисту, рукавички та кладуть їх у поліетиленовий пакет. Останніми знімаються рукавички, після чого проводиться перевірка наявності забруднення на відкритих частинах обличчя, рук і тіла та одягу хімічними речовинами. Відкриті частини обличчя, рук і тіла обробляються побутовими засобами санітарної обробки. За необхідності здійснюється часткова санітарна обробка. Наведено, якщо під час огляду виявлено зброю, знаряддя та пристосування для полювання, риболовлі тощо, здійснюється фіксація відповідної інформації в протоколі. Визначено, що огляду може підлягати будь-яка ділянка чи об'єкт зони відчуження, а також поза її межами, де затримано особу, яка мала намір перемістити предмет злочинного посягання за межі зони, сам такий предмет, знаряддя вчинення злочину, документи (дозвільні, контрольно-пропускні), транспортний засіб. За потреби слідчий також може звернутися до уповноваженого органу задля отримання інформації (документів), яка надавалась як підстава для отримання дозволу. Такі документи містять відомості про особу, яка отримала дозвіл, документи на здійснення підприємницької діяльності та ін. Доказом у кримінальному провадженні може бути витяг із книги обліку спеціальних дозволів, виданих на здійснення окремих видів діяльності на території зони відчуження. Зроблено висновок, що проведення огляду під час розслідування порушення вимог режиму радіаційної безпеки – одна з найбільш результативних слідчих (розшукових) дій у сенсі отримання і закріплення доказів. Зважаючи на специфіку місця учинення злочину, організація і тактика проведення огляду потребує застосування низки особливостей криміналістичного і безпекового характеру.

Ключові слова: огляд місця події, огляд документів, підробка документів, предмет злочинного посягання, зона відчуження.

Постановка проблеми. Огляд під час розслідування злочинів, передбачених ст. 267-1 КК України, проводиться з дотриманням процесуальних вимог для цієї слідчої (розшукової) дії та з урахуванням криміналістичних рекомендацій щодо особливостей проведення огляду для певних видів злочинів. Останнє зумовлене особливостями структури злочинності в зоні відчуження¹.

На території зони відчуження вчиняються різні кримінальні правопорушення, що підтверджує поширена практика кримінально-правової кваліфікації за сукупністю злочинів, одним із яких є передбачений ст. 267-1 КК України. Часто огляд місця події власне порушення вимог режиму радіаційної безпеки фактично зводиться до огляду місця переміщення за межі зони відчуження пред-

мета злочинного посягання, місця його придбання або місця, де його виявлено.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на те, що абсолютна більшість кримінальних правопорушень досліджуваної категорії кваліфікуються як замах (закінчений, незакінчений), то і відповідно місцем огляду зазвичай є:

1) безпосереднє місце придбання (знахідка, купівля, дарування, обмін тощо) предмета злочинного посягання з метою його майбутнього переміщення;

2) місце, де було сховано предмет злочинного посягання для майбутнього переміщення за межі зони (близько до периметру зони відчуження, схованка, в будинках, із яких відселено людей, приміщення та ін.), а також транспортний засіб;

3) місце, де здійснювався перетин периметру (правомірний, неправомірний) зони відчуження;

4) місце поза межами зони відчуження, куди було переміщено предмет злочинного посягання або на шляху до цього місця.

¹ Тут і далі термін «зона відчуження» також охоплює поняття «зона безумовного (обов'язкового) відселення».

Отже, огляду може підлягати будь-яка ділянка чи об'єкт зони відчуження, а також поза її межами, де затримано особу, яка мала намір перемістити предмет злочинного посягання за межі зони, сам такий предмет, знаряддя вчинення злочину, документи (дозвільні, контрольно-пропускні), транспортний засіб.

Відтак тактика огляду визначатиметься з урахуванням обставин події, проте в будь-якому випадку проведення огляду має на меті встановлення: місця та способу учинення злочину, знарядь злочину та їх характеристик, кількості правопорушників, виду, кількості і характеристик предмета злочинного посягання, шляху, способу потрапляння до зони відчуження та виходу з неї (з переміщенням або без переміщення предмета злочинного посягання, що, можливо, заплановано на інший час, або з переміщенням його частини).

Зважаючи на зазначене, порядок і вид огляду визначається залежно від місця його проведення, способу учинення злочину, об'єктів огляду.

Як свідчить практика, огляд місця події переважно проводиться з дотриманням загальних тактичних рекомендацій щодо його стадій та фіксації результатів.

Зазвичай виокремлюють такі стадії огляду: загальна, детальна, заключна. У спеціальній літературі описано їх зміст.

Стадія загального огляду в даному випадку має певну специфіку, зокрема щодо точного визначення місця його проведення. Насамперед, це має значення для встановлення факту учинення злочину саме на території зони відчуження, крім того, неправильне зазначення місця події в подальшому може призвести до втрати доказового значення протоколу огляду місця події.

Приклад. Свідок ОСОБА_2 повідомив, що 14.01.2017 року близько 18 год. 30 хв. в с. Фабриківка було виявлено громадянина ОСОБА_1, який за допомогою лому розбивав бетонні плити та витягував з них металеву арматуру. У вказаного громадянина були витребувані документи для встановлення особи та на місце події було викликано слідчу оперативну групу, яка на місці здійснювали фотографування, вилучення знарядь вчинення злочину та зважування добутого обвинуваченим металу (близько 130 кг). ОСОБА_1 при собі мав молот, скалолом та санчата.

Свідок ОСОБА_3 у судовому засіданні зазначив, що він працює інспектором відділу поліції зони ЧАЕС. 14.01.2017 року проводився спільний патруль із прикордонниками. Того дня близько 18 год. 50 хв. біля с. Фабриківка вони виявили громадянина

ОСОБА_1, який розбивав бетонні конструкції з метою видобутку арматури. При собі він мав лом, молот та санчата. Дозвільних документів при цьому в нього не було. Викликали слідчу оперативну групу, яка почала описувати, робити фотографування та вилучили виявлені предмети.

Свідок ОСОБА_4 пояснив, що він здійснював 14.01.2017 року огляд місця події під час затримання громадянина ОСОБА_1. У протоколі він зазначив місцем вчинення с. Фабриківка, оскільки визначення координат проводилося за допомогою GPRS-функції в мобільному телефоні. Жодних знаків, які б вказували на населений пункт, не було. Обвинуваченого було виявлено на території силосної ями колишнього колгоспу с. Фабриківка (між двома населеними пунктами с. Стеблі та с. Фабриківка).

Допитаний свідок ОСОБА_5 пояснив, що в січні 2017 року на його розгляді перебував запит слідчого СВ Відділу поліції зони Чорнобильської АЕС про встановлення місця знаходження відповідної точки на місцевості та чи належить дана точка до зони безумовного обов'язкового відселення. Дана точка на мапі заходила між двома селами Фабриківка та Стеблі. На його думку, вказана точка знаходилася ближче до с. Стеблі, саме тому у відповіді на запит вказав с. Стеблі [1].

Зважаючи на те, що огляд переважно проводиться на відкритих ділянках місцевості, потрібно дотримуватись криміналістичних рекомендацій щодо таких випадків. Особливо це стосується встановлення та фіксації місця проведення огляду, що, як було зазначено, має значення для встановлення факту вчинення злочину саме в зоні відчуження, а також дозволить безпомилково визначити це місце для проведення інших слідчих (розшукових) дій, наприклад слідчого експерименту.

Досвід роботи криміналістів дозволив зробити висновок про необхідність прив'язки місця події по відношенню до найближчого нерухомого (постійного) об'єкта або до впізнаних орієнтирів (дороги, водойми) з відображенням сторін світу.

Якщо подія мала місце в межах населеного пункту, то орієнтування здійснюють до найближчої будівлі, вимірюючи відстань від місця події до даного об'єкта. Також вказується напрямок об'єкта по відношенню до місця події з використанням назви сторін світу. Типовою помилкою є прирівнювання до нерухомих об'єктів дерев, клумб, звалищ, що робити неприпустимо, оскільки все це може бути зміщено або знищено згодом. Однак це не означає, що в протоколі огляду

місця події дані зовнішні орієнтири потрібно повністю виключити.

Якщо подія сталася поза населеним пунктом, то в якості постійних об'єктів можуть бути використані кілометрові стовпи, опори повітряних ліній електропередач. А якщо дозволяють технічні умови, то визначити місце розташування допоможе супутникова система навігації. Так, GPS-навігатор вже тривалий час застосовується при виїзді на огляд місць дорожньо-транспортних пригод та незаконної рубки, дозволяючи зорієнтуватися на місцевості шляхом встановлення координат місцезнаходження і співвіднесення їх із даними технологічних карт. Безумовно, даний досвід повинен бути запозичений у розслідуванні інших видів злочинів, оскільки дозволяє досягти поставленої мети встановлення місця розташування в найкоротші терміни, а час проведення огляду місця події, особливо на відкритій місцевості, відіграє основну роль для можливості виявлення, вилучення і фіксації слідів злочину, а значить, і для подальшого розслідування злочину [2, с. 140].

Детальний огляд, як правило, проводиться за стадіями. Статична стадія полягає в дослідженні об'єктів у нерухомому стані, не допускаючи зміни їх положення. Вона має за мету зафіксувати точне місцезнаходження об'єкта, його положення відносно інших об'єктів, його стан. Динамічна стадія полягає у вивченні об'єкта, що передбачає зміну його місцезнаходження та розташування його частин.

Під час детального огляду досліджуються предмети і сліди, які залишені на місці події, шляхи, якими злочинець міг проникнути на місце події та піти після його учинення. Вживаються усі заходи до виявлення слідів злочину та самого злочинця; при цьому об'єкти можуть зсуватись із місця, перевертатись та ін. Необхідно ретельно оглянути поверхні предметів, пошкоджених перепон, замикаючих пристроїв, уламки розбитого скла і т. ін. із метою виявлення на них слідів ніг, рук, зубів, знарядь зламу, мікрочастинок та ін.; вивчити обставини, які вказують на часові ознаки учинення злочину або залишення слідів. Визначаються сліди та інші речові докази, які мають бути вилучені, виготовляються копії зі слідів на предметах, які не можна вилучити; проводяться необхідні виміри слідів об'єктів, здійснюється вузлова та детальна фотозйомка виявлених слідів та інших речових доказів, які підлягають вилученню. Огляд об'єктів проводиться таким чином, щоб не пошкодити наявні сліди і не залишити нові, наприклад сліди рук [3, с. 19–21].

Особливе значення має ретельний огляд предмета злочинного посягання (металобрухт, будівельні матеріали, конструкції, машини, устаткування, хатні речі, продукти збиральництва тощо).

Найбільш поширені випадки переміщення (спроби переміщення) за межі зони відчуження:

- металобрухту (зазначається кількість одиниць, зовнішній вигляд (уламки, труби, дроти, цілі вироби, їх частини тощо), вага, вид (чорний, кольоровий метал);
- риби (вид, кількість, вага);
- дикорослих рослин (гриби, ягоди, плоди дерев, лікарські трави тощо): (вид, кількість, вага);
- продуктів харчування (вид, кількість, вага);
- деревини (порода, кількість (шт.), ступінь оброблення, вага, об'єм).

Якщо, наприклад, для кримінально-правової кваліфікації за ст. 246 КК України має значення точне визначення предмета злочину (дерева і чагарники, які ростуть у лісах, захисних та інших лісових насадженнях, у заповідниках або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, а не визнаються предметом злочину, трава, очерет, пеньки, хмиз, мертві стовбури дерев або їх частин, які лежать на поверхні ґрунту (вітровал, бурелом, сніговал, сніголам тощо)), то для кваліфікації за ст. 267-1 КК України така диференціація не має значення, тобто будь-яка деревина, що переміщується за межі зони відчуження, є предметом злочинного посягання. Зазначення у протоколі характеристик деревини має значення для правильного визначення сукупності злочинів (ст. 246, 245, 252 КК України).

Якщо під час огляду виявлено зброю, знаряддя та пристосування для полювання, риболовлі тощо, здійснюється фіксація відповідної інформації у протоколі. Так, наприклад, у випадку виявлення зброї зазначається система і модель, номер, калібр зброї, ідентифікаційні ознаки, вид і кількість боєприпасів, документи на зброю (вид, реквізити).

Потрібно також звернути увагу на засоби зв'язку, що може свідчити про участь у злочинній діяльності інших осіб.

Як свідчать результати вивчення правозастосовної практики, в деяких випадках правопорушники використовують документи, що дозволяють перебування в зоні відчуження. Ці документи (перепустки) можуть бути дійсними, недійсними (термін дії сплинув), перепустка може бути видана на іншу особу або з іншою метою перебування, дозвіл може бути наданий для перетину кордону на автомобілі тощо. Правопорушники можуть

використовувати підроблені, частково підроблені перепустки та інші документи.

Відповідно до ст. 12 Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», перегін тварин, сплав лісу, в'їзд на територію зони і виїзд із неї здійснюється тільки за спеціальними перепустками з обов'язковим дозиметричним контролем людей та транспортних засобів. Транзитний проїзд усіх видів транспорту здійснюється за спеціальними перепустками, що видаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення [4].

Огляд документів під час розслідування цих злочинів зазвичай є частиною огляду місця події, а також може проводитись як самостійна слідча (розшукова) дія. Це пов'язано з тим, що правопорушників затримують під час перетину кордону зони відчуження через КПЗ, де вони зобов'язані надати дозвільні документи. У випадках, коли особу затримано на території зони відчуження, дозвільні документи пред'являються не завжди або відсутні.

Огляд документів (паперова форма) проводиться з метою встановлення їх володільця, відношення до події злочину та виявлення ознак підроблення (повного, часткового). За результатами огляду документів слідчий може зробити висновок про необхідність проведення інших слідчих (розшукових) дій. Незважаючи на те, що, на відміну від інших злочинів, під час розслідування яких слідчий працює зі значним масивом документів і вони є основним джерелом доказів (економічні, службові злочини, злочини проти безпеки виробництва та ін.), а під час розслідування злочинів, передбачених ст. 267-1 КК України, обсяг документів, які можуть мати доказове значення, не такий значний, потрібно уважно їх вивчати, оскільки в окремих випадках лише завдяки цьому можна встановити елементи обстановки, спосіб учинення злочину та коло осіб, причетних до злочинної діяльності.

Порядок та тактика огляду документів описані у спеціальній літературі, ці тактичні прийоми та рекомендації можуть бути застосовані для розслідування будь-яких злочинів, зокрема передбачених ст. 267-1 КК України.

Огляд документів необхідно здійснювати у два етапи – статичний та динамічний. Статичний, або початковий етап характеризується застосуванням безконтактних методів огляду та фіксації, під час яких досліджу-

ваний документ залишається в незмінному стані. На цьому етапі слідчий здійснює лише візуальне вивчення та фіксацію документа до предметів навколишньої обстановки з використанням різноманітних прийомів (фото, відеозйомка тощо). В якості джерел освітлення можуть застосовуватись ліхтарі, настільні лампи, джерела ультрафіолетових або інфрачервоних променів, природне освітлення. Під час огляду рекомендується застосовувати збільшувачі прилади, адже ознаки підробки документів, як правило, неможливо встановити неозброєним оком.

У процесі огляду необхідно звертати увагу на ознаки підробки документа, на виявлення інформації, яка може бути використана як у пошуковій діяльності, так і в процесі доказування на стадіях досудового розслідування та судового провадження. Вивчення документа рекомендується починати з встановлення його призначення, з'ясування основного тексту і наявних на ньому написів, вивчається зовнішній вигляд і стан документа, реквізити документа. Крім цього, вивчається стан лицьової та зворотної сторін, країв документа, визначається відповідність його змісту і цільового призначення. Якщо виникають сумніви щодо справжності досліджуваного документа, то потрібно ознайомитися зі зразком аналогічного справжнього документа. Для виявлення ознак підробки в документі, навіть на початковому етапі його огляду, необхідно зосередити увагу на вивченні таких його складових частин: фізичний носій виготовленого документа; матеріал, з якого він виготовлений; речовини, за допомогою яких нанесені текст, зображення, підписи, печатки та інші реквізити документа; способи виготовлення документа і нанесення реквізитів; наявність слідів підробки документа, зміни його змісту, закреслення, виправлення, розбіжності окремих складових частин; відповідність документа встановленим вимогам до конкретної категорії документів (чи був використаний спеціальний бланк, чи наявні обов'язкові реквізити документа, наявність гербової печатки тощо).

На динамічному етапі огляду документа велике значення має використання технічних засобів і методів, які не повинні передбачати ризик пошкодження або втрати інформаційної суті документа. Рекомендується оглядати документ за допомогою світлофільтрів жовтої, помаранчевої, синьої і червоної зон спектра; у всіх випадках документ потрібно вивчити послідовно із двостороннім та бічним освітленням.

Після дослідження фізичних властивостей документа необхідно дослідити його

інформаційне значення, тобто вивчити документ не з точки зору його підроблення, а з позиції його ролі та значення у скоєному злочині. Для цього більш ретельно досліджується сутність викладеної інформації, досліджуються причини його виникнення, орган або особа, яка видала документ, цілі та мотиви такої особи, функціональні властивості документа, які права він посвідчує тощо [5, с. 209].

Так, наприклад, якщо проводиться огляд спеціального дозволу на проведення певного виду діяльності на території зони відчуження, слідчий звертає увагу на можливі ознаки підроблення, а також з'ясовує відповідність цього документа вимогам нормативного регулювання передбаченого для нього (порядок видачі, переоформлення, зупинення, анулювання та поновлення дії, суб'єкт, який видає дозвіл). У дозволі зазначаються: прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання або найменування і місцезнаходження суб'єктів діяльності; вид діяльності, на яку видається спеціальний дозвіл; місце провадження діяльності; особливі умови та правила провадження виду діяльності; номер реєстрації спеціального дозволу; дата видачі і термін дії спеціального дозволу. Спеціальний дозвіл підписується Головою ДАЗВ і скріплюється печаткою [6].

За потреби слідчий також може звернутись до уповноваженого органу задля отримання інформації (документів), які надавались як підстава для отримання дозволу. Такі документи містять відомості про особу, яка отримала дозвіл, документи на здійснення підприємницької діяльності та ін. Доказом у кримінальному провадженні може бути витяг із книги обліку спеціальних дозволів, виданих на здійснення окремих видів діяльності на території зони відчуження.

Зважаючи на поширеність випадків переміщення предмета злочинного посягання в автомобілі, в кожному такому випадку проводиться його огляд у тому числі з урахуванням можливого приховування предметів у конструкціях автомобіля.

Приклад. 6.11.2016 року приблизно о 17 годині ОСОБА_2 за попередньою змовою з ОСОБА_1, перебуваючи біля гуртожитку по вул. Шкільній в м. Чорнобиль, завантажили до багажного відділення автомобіля болгарку марки «BOSH-230W», ліхтар марки «СЕВА», автомобільну акумуляторну батарею марки «АБІДОН 60W», 10 захисних костюмів, 5 літрів дизельного пального у пластиковій каністрі об'ємом 5 літрів, причому сховали вказані предмети у відсіку для запасного колеса, також використовуючи вільний простір за заднім пасажирським сидінням

салону автомобіля, повантажили та сховали до нього 2 каністри об'ємом 20 літрів, повністю заповнені дизельним паливом, та 5 пластикових пляшок об'ємом 2 літра, повністю заповнених дизельним паливом, а також використовуючи вільний простір між двигуном та внутрішньою поверхнею капоту автомобіля, повантажили та сховали в моторному відсіку автомобіля 2 відрізки листової нержавіючої сталі розміром 72x82 см та 2 відрізки листової нержавіючої сталі розміром 36x82 см із метою подальшого їх переміщення за межі зони відчуження, без передбаченого законом дозволу та без проведення дозиметричного контролю, до себе в м. Чуднів, Житомирської області, та використання їх у подальшому в побуті [7].

Під час заключної стадії складається протокол, перевіряється якість описання в ньому виявлених слідів та інших речових доказів, способів їх фіксації і вилучення. Предмети, що вилучаються, пакуються з дотриманням заходів безпеки в підручні матеріали або спеціальну пакувальну тару. Запаковані об'єкти опечатуються, здійснюються спеціальні пояснювальні записи, які закріплюються підписами особи, яка проводить огляд, і понятих. Вживаються заходи з метою збереження об'єктів, які мають доказове значення і вилучити які не можливо. Ще раз перевіряються повнота та ретельність проведеного огляду з тим, щоб не пропустити щось суттєве, проводиться звірка вилучених та упакованих речових доказів із їх переліком у протоколі ОМП [3, с. 19–21].

Предмети злочинного посягання обов'язково вилучаються і після проведення радіоecологічного контролю передаються до кімнати зберігання речових доказів Відділу поліції зони Чорнобильської АЕС.

У більшості вивчених матеріалів кримінальних проваджень містились фототаблиці (орієнтуючі, оглядові, вузлові, детальні знімки) до протоколу ОМП. Проте лише в окремих випадках додавались схеми або географічні карти із зазначенням місця перетину кордону зони відчуження, напрямку, маршруту руху правопорушника та його виходу із зони. Зазвичай слідчі обмежуються довідкою про координати огляду та витягом із нормативних документів або документами адміністрації про належність певного місця до території зони відчуження. Убачається, що схеми і географічні карти із зазначенням напрямку руху та маршрутів правопорушників потрібно складати в кожному випадку.

Крім ретельної та всебічної фіксації результатів огляду, потрібно неухильно виконувати формальні вимоги до складання протоколу.

Протокол огляду місця події набуває статусу джерела доказів за умови, якщо він відповідає таким вимогам:

- точність і послідовність опису всього виявленого слідчим та іншими учасниками огляду на місці події. Разом із тим у протоколі повинен міститися не тільки точний, але також чіткий та доступний опис місця події і його елементів; чіткість та доступність протоколу забезпечується вживанням загальноприйнятої термінології (у протоколі не повинно бути невизначених виразів, таких як «біля», «майже», «поряд», «недалеко» й ін.);

- повнота опису всього виявленого на місці події, що має відношення до справи;

- об'єктивність опису виявленого на місці події. У протоколі не повинно міститися пояснення, тлумачення виявлених фактів, явищ, виклад думок слідчого про механізм утворення тих чи інших виявлених слідів, про походження і приналежність знайдених знарядь і тому подібне. Протокол – це опис виявленого, але не його пояснення;

- цілеспрямованість: у ньому повинно бути відображено тільки те, що безпосередньо відноситься до огляду і не повинно бути нічого зайвого, що могло б захаарстити протокол своїм описом і не мало б значення для справи;

- складення з дотриманням встановлених законом правил і необхідними реквізитами. Ця вимога є виразом законності протоколу [8, с. 66].

Зважаючи на специфіку місця вчинення злочину та проведення огляду, в будь-якому випадку потрібно враховувати потенційну можливість виявлення радіоактивних матеріалів та/або фактів порушення правил або незаконне поводження з ними.

Нормативними документами регламентовано порядок дій органів (підрозділів) поліції в таких випадках:

- поліцейські СОГ під час виїзду на зазначені повідомлення обов'язково повинні бути екіпіровані комплектом спеціального одягу та засобів індивідуального захисту у складі: засобів захисту шкіри, органів дихання та зору (халат, бахіли, респіратор (протигаз) або одноразова марлева маска, гумові рукавички, окуляри відкритого і закритого типу тощо), спеціальними приладами для виявлення та попередньої ідентифікації РХЯ матеріалів, індивідуальними дозиметрами, радіометричними та дозиметричними приладами, експрес-тестами для визначення небезпечних речовин, сертифікованими у відповідному порядку;

- перед початком огляду місця події старший СОГ інструктує фахівців заінтересованих органів державної влади про

вжиття заходів щодо збереження слідів для криміналістичного дослідження (відбитки папілярних візерунків пальців рук, сліди ніг (взуття), транспортних засобів, біологічні залишки слини, волосся, крові тощо);

- СОГ здійснює огляд місця події виключно в присутності фахівців заінтересованих органів державної влади;

- вилучення підозрюваного об'єкта здійснюється в присутності інспектора-криміналіста фахівцями, екіпірованими засобами індивідуального захисту відповідно до повноважень одного із заінтересованих органів державної влади чи іншого суб'єкта, до сфери повноважень якого належить питання поводження з відповідним РХЯ матеріалом;

- зберігання виявленого підозрюваного об'єкта на всіх етапах поводження з ним здійснюється заінтересованими органами державної влади у спеціально обладнаних приміщеннях або на майданчиках з урахуванням вимог радіаційної безпеки та фізичного захисту.

На місці події слідчий у складі СОГ повинен:

- 1) лише після первинного обстеження фахівцями заінтересованих органів державної влади та підтвердження ними відсутності негативних чинників (безпеки рівня радіоактивного забруднення, хімічної зараженості) організувати роботу СОГ із метою виявлення та фіксації ознак і слідів злочину, а також осіб, що його вчинили;

- 2) за результатами огляду місця події скласти протокол огляду місця події, в якому обов'язково зазначає результати попередньої ідентифікації підозрюваного об'єкта, ким вилучено та куди направлено на дослідження. Протокол підписується усіма учасниками, які були залучені до огляду, в тому числі фахівцем, який здійснював вилучення.

Члени СОГ після огляду місця події, відійшовши за межі визначеної зони можливого ураження, знімають спеціальний одяг, засоби індивідуального захисту, рукавички та кладуть їх у поліетиленовий пакет. Останніми знімаються рукавички, після чого проводиться перевірка наявності забруднення на відкритих частинах обличчя, рук і тіла та одягу РХЯ речовинами. Відкриті частини обличчя, рук і тіла обробляються побутовими засобами санітарної обробки. За необхідності здійснюється часткова санітарна обробка.

Усі зібрані в поліетиленовому пакеті речі передаються органу чи установі, яка здійснювала вилучення підозрюваного об'єкта, для подальшої утилізації.

На всіх етапах поводження з підозрюваним об'єктом поліцейські та учасники огляду

місця події повинні дотримуватися норм та правил фізичного захисту, стандартів із безпеки поводження з РХЯ матеріалами [9].

Висновки

Проведення огляду під час розслідування порушення вимог режиму радіаційної безпеки – одна з найбільш результативних слідчих (розшукових) дій у сенсі отримання і закріплення доказів. Зважаючи на специфіку місця вчинення злочину, організація і тактика проведення огляду потребує застосування низки особливостей криміналістичного і безпекового характеру.

Список використаних джерел:

1. Вирок Іванківського районного суду Київської області від 29 березня 2017 року. Справа № 366/503/17. Провадження № 1-кп/366/42/17. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65557792>.
2. Назырова Н.А. Об особенностях осмотра места происшествия на открытых участках местности. *Криминалистика: вчера, сегодня, завтра*. 2018. № 4(8). С. 139–142.
3. Разумов Э.А., Молибога Н.П. Осмотр места происшествия. Київ : РИО МВД Украины, 1994. 672 с.
4. Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Черно-

бильської катастрофи : Закон України. *Відомості Верховної Ради УРСР* (ВВР). 1991. № 16. Ст. 198.

5. Хижняк Є.С. Тактичні прийоми проведення слідчого огляду документів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 3. С. 207–211

6. Про затвердження Порядку видачі спеціальних дозволів на провадження окремих видів діяльності на території зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення: постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2000 року № 1869. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1869-2000-%D0%BF>.

7. Вирок Іванківського районного суду від 26 грудня 2016 року. Справа № 366/3483/16-к. Провадження № 1-кп/366/181/16. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63858099>.

8. Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Скільська Л.Д. Документування результатів огляду місця події: правові і криміналістичні основи фіксації доказової інформації : монографія / За ред. П.Д. Біленчука. Київ : ННІПСК КНУВС, 2009. 88 с. (Серія «Запобігання, протидія, розслідування злочинів»).

9. Про затвердження Інструкції про порядок дій органів (підрозділів) поліції в разі виявлення радіоактивних, хімічних та ядерних матеріалів або отримання інформації про порушення правил чи незаконне поводження з ними: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 6 вересня 2017 року № 754. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1240-17>.

According to the results of the investigation of the practice of investigating violations of the radiation safety regime, taking into account forensic recommendations on the conduct of the survey for various types of crimes, the peculiarities of conducting this investigative (search) action in the relevant criminal proceedings were determined. It was discovered that members of the investigation team after taking the place of the event out of the boundaries of a certain zone of possible defeat, remove special clothing, personal protective equipment, gloves and put them in a plastic bag. The latter take off gloves, after which, checks are made of the presence of contamination on the open parts of the face, hands and body and clothes with chemicals. The exposed parts of the face, hands and body are treated with household sanitation. If necessary, partial sanitary treatment is carried out. It is indicated, if during the inspection found weapons, implements and devices for hunting, fishing, etc., the relevant information is recorded in the protocol. It has been determined that any site or object of the exclusion zone, as well as outside it, may be subject to inspection, where the person who intended to transfer the subject of a criminal offense outside the zone was detained, such object, the instrument of committing a crime, documents (permits, check-pass), a vehicle. If necessary, the investigator may also contact the authorized body to obtain the information (documents) provided as the basis for obtaining a permit. Such documents contain information about the person who has received the permit, documents for the business activity, etc. Evidence in criminal proceedings may be extracted from the book of records of special permits issued for certain types of activity in the territory of the exclusion zone. It is concluded that conducting a survey during the investigation of violations of the requirements of the radiation safety regime is one of the most effective investigative (search) actions in the sense of obtaining and consolidating evidence. Given the specifics of the place where the crime was committed, the organization and tactics of the review require the application of a number of criminalistic and security features.

Key words: review of the place of the event, review of documents, falsification of documents, subject of criminal encroachment, exclusion zone.